

Javna agencija
Republike Slovenije
za podjetništvo
in tuje investicije

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

4. oktober 2012 - Seminar Kako poslovati s Turčijo?

9. oktober 2012 - Izhodna gospodarska delegacija v Istanbul

INFORMACIJE O TURČIJI

Istanbul, Turčija

Photo: Hanan Isachar

NA KRATKO

Vir: www.lonelyplanet.com

Uradni naziv

Türkiye Cumhuriyeti / Republika Turčija

Mednarodna oznaka

TR / TUR

Glavno mesto

Ankara

Velikost (km²)

783.562

Prebivalci (mio)

79,7 (ocena 2011)

Politični sistem

Republika

Uradni jezik

turški

Vera

Muslimani 99,8%, ostali 0,2%.

BDP na prebivalca

7.511 EUR (2011)

Denarna enota

Turška lira (TRY)

Čas

Slovenija +1

Klicna številka

+ 90

Vir: *EIU; Factiva, julij 2012.*

PREDSTAVITEV DRŽAVE

Osnovni podatki

Turčija po površini meri 783.562 kvadratnih kilometrov (od Francije kot največje države EU je večja za 43 %), od česar je 30 % obdelovalnih površin, 3 % nasadov (olive, trta) in 26 % gozdov. Država ima 79,7 milijona prebivalcev, od tega jih kar 70 % živi v mestih. 17,1 % prebivalcev živi pod mejo revščine.

Glavno mesto Turčije je Ankara, uradni jezik turški, valuta turška lira, v državi pa se uporablja metrični sistem. Republika Turčija je nastala leta 1923 pod vodstvom Mustafa Kemala (Ataturk), ki je z vrsto reform Turčijo usmeril v proevropsko republiko. 99,8 % prebivalcev pripada muslimanski veri.

Turčija je oktobra 2005 začela pogajanja o polnopravnem članstvu v EU, ki bodo po pričakovanjih težka in dolgotrajna. Turčija je že od leta 1952 polnopravna članica NATO, poleg tega pa tudi članica WTO (World Trade Organization), OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) in BSEC (Organization of the Black Sea Economic Cooperation). Od leta 1996 je v veljavi tudi carinski sporazum z EU.

Vir: EIU; Factiva, julij 2012.

Politični sistem

Turčija je zvezna parlamentarna republika in edina muslimanska država, ki ima laičnost zapisano v ustavi. Razdeljena je na 81 provinc, ki se delijo na okraje, vodijo jih guvernerji, ki so določeni in ne izvoljeni.

V večjih mestih so ustanovljene mestne vlade, lokalne oblasti imajo omejena pooblastila. Za Turčijo je značilen visoko centraliziran administrativni sistem, izjema je le deset provinc v jugovzhodni Anatoliji, ki so naseljene s Kurdi (Kurdi predstavljajo od 15 do 20 % celotnega prebivalstva), kjer sta policija in vojska pod nadzorom okrajnega guvernerja ter imata velik vpliv in moč.

Predsednik vlade je od 6. julija 2011 ponovno Tayyip Erdogan, predsednik države pa je od avgusta 2007 nekdanji zunanji minister Abdullah Güll. Predsednik države je voljen za 5 letno mandatno obdobje. Naslednje parlamentarne volitve bodo junija 2015.

Vir: EIU; Factiva, julij 2012.

Gospodarstvo

Turško gospodarstvo je v prehodnem obdobju, ko je še relativno precej odvisno od kmetijstva in težke industrije, po drugi strani pa je storitveni sektor v izjemnem porastu.

V kmetijskem sektorju je zaposlenih 30 % aktivnega prebivalstva, predstavlja pa 10 % BDP. Zanj je značilna nizka produktivnost in številne majhne kmetije. Glavni pridelek je pšenica. Turčija je tretji največji izvoznik tobaka na svetu in vodilni pridelovalec lešnikov. Pridelajo jih 70 % celotne svetovne proizvodnje.

Turčija ima obilo rudnih bogastev, a (še) niso dovolj izkoriščena. Industrijska proizvodnja predstavlja 30 % BDP in zaposluje skoraj 18 % delovne sile. Glavna dejavnost je tekstilna industrija, kjer je zaposlena ena tretjina vseh v industrijskem sektorju. Pomembno vlogo imata še avtomobilska in elektronska industrija ter gradbeništvo. Turška vlada daje prednost velikim infrastrukturnim projektom, še posebno v transportnem sektorju.

Storitveni sektor prispeva nekoliko manj kot dve tretjini BDP in zaposluje skoraj polovico aktivnega prebivalstva. Vodilna storitvena dejavnost je turizem, ki predstavlja 4 % BDP. Turčija je ena izmed najbolj obiskanih turističnih destinacij na svetu.

Vir: EIU; Factiva, julij 2012.

PREGLED GOSPODARSKIH GIBANJ

BDP, gospodarska rast in struktura potrošnje

V letu 2011 je Turčija beležila 8,6 % gospodarsko rast. EIU napoveduje nadaljnjo 3 % rast v letu 2012, 4 % v letu 2013 in 5,1 % v letu 2014.

Rast zasebne potrošnje je v letu 2011 dosegla 7,7 %. Za leto 2012 analitiki napovedujejo 2,4 % rast zasebne potrošnje, leta 2013 in 2014 pa 3,1 % in 3,6 % rast.

Javna potrošnja je v letu 2011 zrasla za 5,4 %. Za leti 2012 in 2013 je napovedana 3 % rast, v letu 2014 pa 4,5 % rast javne potrošnje.

Investicijska potrošnja je v letu 2011 zrasla za 18,8 %. Za leto 2012 je napovedana rast investicij v višini 5 %, v letu 2013 v višini 6,5 % ter v letu 2014 v višini 8,5 %.

Vir: EIU; Factiva, julij 2012.

Gospodarska politika vlade

Z IMF podprte reforme po krizi leta 2001 so zmanjšale makroekonomsko nestabilnost. Tudi brez stand-by soglasja IMF od maja 2008, je fiskalna politika v Turčiji ostala preudarna. Velike potrebe po zunanjem financiranju vplivajo na ranljivost gospodarstva, ki je občutljivo na ostre spremembe zaupanja vlagateljev. Ključni skrbi politike sta povečanje zaposlenosti in zmanjšanje dohodkovne neenakosti. Rešitev problema Kurdov, ki blokira gospodarski razvoj na jugovzhodu države, je verjetno najbolj pereče politično vprašanje, toda tudi odpor nacionalistov do izboljšanja pravic manjšin je še vedno močan.

Stopnja inflacije je v letu 2011 znašala 6,5 %. EIU napoveduje povprečno 10,2 % stopnjo inflacije v letu 2012, v letu 2013 8 %, v letu 2014 pa 6,9 % stopnjo inflacije.

Stopnja brezposelnosti je v letu 2011 znašala 9,8 %. Na podobnih nivojih naj bi se gibala vse do leta 2014.

Povprečna mesečna bruto plača v Turčiji je leta 2011 znašala 447 EUR.

Vir: EIU; Factiva, julij 2012.

Pregled makroekonomskih indikatorjev v obdobju 2011 - 2014

	2014*	2013*	2012*	2011
Število prebivalcev (v mio):	76,0	75,4	74,7	74,0
BDP (v mlrd EUR po tekočih cenah):	804,7	690,0	609,3	555,8
BDP per capita (v EUR):	10.583	9.155	8.153	7.511
BDP (PPP, v mlrd EUR):	1.021,0	934,4	864,4	773,0
BDP per capita (PPP, v EUR):	13.425	12.395	11.573	10.446
Rast BDP (v %):	5,1	4,0	3,0	8,6
Rast zasebne potrošnje (v %):	3,6	3,1	2,4	7,7
Rast javne potrošnje (v %):	4,5	3,0	3,0	5,4
Rast investicij (v %):	8,5	6,5	5,0	18,8
Rast celotnega domačega povpraševanja (v %):	5,0	4,0	3,1	9,7
Rast industrijske proizvodnje (v %):	6,0	5,0	4,0	9,2
Stopnja nezaposlenosti (v %):	8,9	9,6	9,9	9,8
Stopnja inflacije (letno povprečje, v %):	6,9	8,0	10,2	6,5
Primarni proračunski primanjkljaj / presežek (v % BDP):	1,5	1,7	1,5	1,9
Kratkoročna obrestna mera za posojila (v %):	16,0	17,0	19,0	17,0
Uvoz blaga (v mlrd EUR):	-196,4	-180,6	-175,7	-167,6
Izvoz blaga (v mlrd EUR):	129,2	118,7	114,2	103,2
Realna stopnja rasti izvoza blaga in storitev (v %):	6,2	3,9	3,5	6,4
Realna stopnja rasti uvoza blaga in storitev (v %):	5,5	3,9	3,7	11,0
Saldo tekočega računa (v % BDP):	-7,3	-7,8	-8,3	-10,0
Povprečni menjalni tečaj (domača valuta za USD):	1,82	1,83	1,82	1,67
Povprečni menjalni tečaj (domača valuta za EUR):	2,30	2,36	2,37	2,33
Zunanji dolg (v % BDP):	30,9	34,6	38,2	39,7
Vhodne neposredne tuje investicije (v mlrd EUR):	22,0	14,3	11,5	11,4
Slovenski izvoz (v mio EUR):	/	/	52,0+	217,8
Slovenski uvoz (v mio EUR):	/	/	45,8+	213,6
Stopnja tveganja države (op):	/	/	47	48
Razred tveganja (op):	/	/	C	C

Opombe:

(op): Stopnja tveganja države: 0-100, 100 pomeni največje tveganje; Razred tveganja: A-E, E pomeni največje tveganje. Elementi ocene tveganja.

(*) EIU napoved.

(/) Podatek ni na voljo.

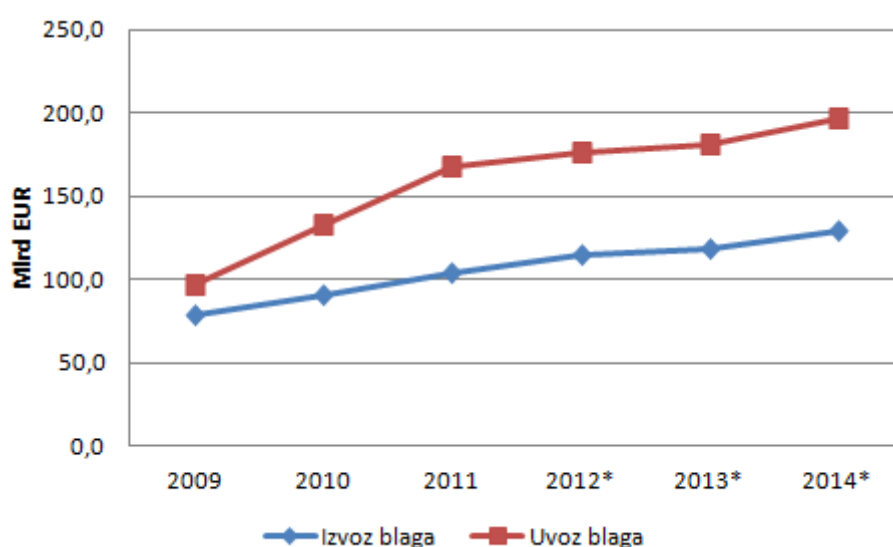
(+) Podatki se nanašajo na obdobje jan-mar.

Vir: EIU, julij 2012.

ZUNANJA TRGOVINA

V letu 2011 je izvoz blaga znašal 103,2 mlrd EUR, uvoz pa 167,6 mlrd EUR. To je povzročilo močno povišanje primanjkljaja v blagovni menjavi, ki je znašal 64,3 mlrd EUR. Največ so v letu 2011 izvažali vozila, strojno opremo, železo in jeklo, električno in elektronsko opremo ter tekstil. Glavni izvozni trg v letu 2011 je bila Nemčija, kamor so izvozili 10,3 % od celotnega izvoza. Sledijo Irak, Velika Britanija, Italija, in Francija. V letu 2011 je Turčija največ uvažala mineralna goriva, strojno opremo ter železo in jeklo. Glavni uvozni trg v letu 2011 je bila Rusija (9,9 % od celotnega uvoza). Sledijo Nemčija, Kitajska, ZDA in Italija.

Turčija - gibanje izvoza in uvoza blaga 2009 - 2014 (grafični prikaz)

(*) EIU napoved.

Glavne izvozne blagovne skupine 2011	% od celote	Glavne uvozne blagovne skupine 2011	% od celote
Vozila	11,7	Mineralna goriva	22,5
Stroji, jedrski reaktorji	8,6	Stroji, jedrski reaktorji	11,3
Železo in jeklo	8,3	Železo in jeklo	8,5
Električna in elektron. oprema	6,6	Vozila	7,1
Oblačila in dodatki	6,2	Električna in elektron. oprema	7,0

Vodilni izvozni trgi 2011	% od celote	Vodilni uvozni trgi 2011	% od celote
Nemčija	10,3	Rusija	9,9
Irak	6,2	Nemčija	9,5
Velika Britanija	6,0	Kitajska	9,0
Italija	5,8	ZDA	6,7
Francija	5,0	Italija	5,6

Vir: Factiva; ITC, avgust 2012.

BLAGOVNA MENJAVA SLOVENIJA - TURČIJA

Mesto in delež Slovenije v blagovni menjavi Turčije v letu 2011

	Mesto	Delež (v %)
Izvoz blaga v Slovenijo	45	0,5
Uvoz blaga iz Slovenije	61	0,1

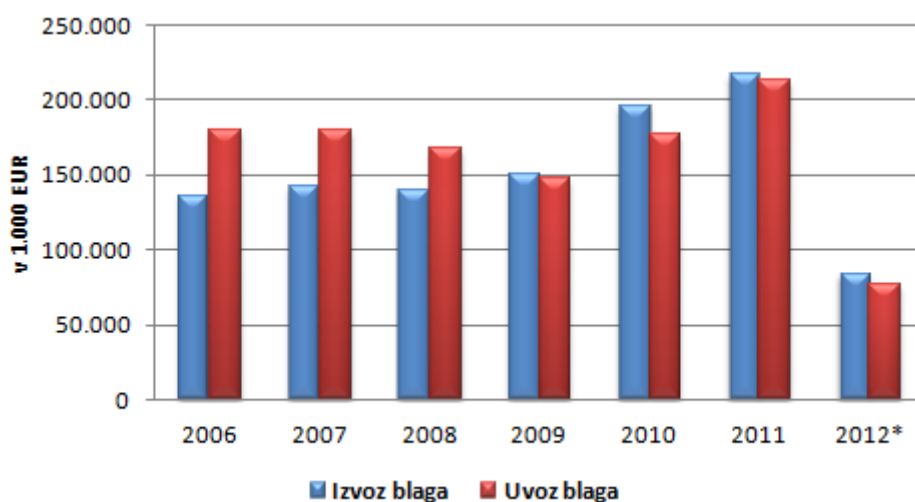
Blagovna menjava med Slovenijo in Turčijo 2006 - 2012

v 1.000 EUR

Leto	Izvoz blaga	Uvoz blaga	Skupaj	Saldo
2006	136.507	180.227	316.734	-43.720
2007	142.939	179.940	322.879	-37.001
2008	140.700	167.579	308.279	-26.879
2009	151.652	147.476	299.128	4.176
2010	197.073	176.988	374.061	20.085
2011	217.760	213.649	431.409	4.111
2012*	83.904	76.903	160.807	7.001

Opomba: (*) Podatki se nanašajo na obdobje januar - maj.

Blagovna menjava med Slovenijo in Turčijo 2006 - 2012 (grafični prikaz)

Opomba: (*) Podatki se nanašajo na obdobje januar - maj.

Slovenski izvoz v Turčijo v letu 2011 po skupinah proizvodov (v 1.000 EUR):

Delež	EUR	Skupina proizvodov
14%	31.330	Električni stroji in oprema ter njihovi deli, aparati za snemanje ali reprodukcijo slike in zvoka ter deli in pribor za te izdelke
13%	29.230	Jedrski reaktorji, kotli, stroji in mehanske naprave, njihovi deli
10%	21.369	Papir in karton, izdelki iz papirne mase, papirja ali kartona
7%	15.561	Aluminij in aluminijasti izdelki
7%	14.708	Ekstrakti za strojenje ali barvanje, tanini in njihovi derivati, barve, pigmenti in druga barvila, pripravljena premazna sredstva in laki, kiti in druge tesnilne mase, tiskarske barve in črnila
7%	14.385	Kavčuk in proizvodi iz kavčuka in gume

Slovenski uvoz iz Turčije v letu 2011 po skupinah proizvodov (v 1.000 EUR):

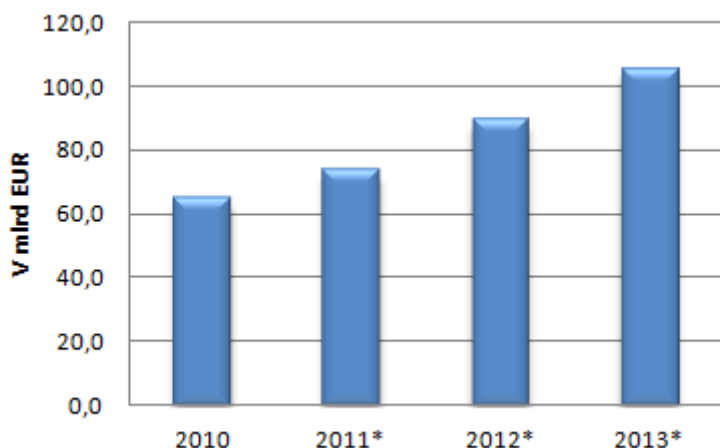
Delež	EUR	Skupina proizvodov
22%	47.510	Vozila, razen železniških ali tramvajskih tirnih vozil, ter njihovi deli in pribor
13%	28.051	Mineralna goriva in olja, proizvodi njihove destilacije, bituminozne snovi in mineralni voski
10%	22.338	Farmacevtski proizvodi
9%	18.220	Električni stroji in oprema ter njihovi deli, aparati za snemanje ali reprodukcijo slike in zvoka ter deli in pribor za te izdelke
8%	17.422	Izdelki iz železa in jekla
7%	14.302	Jedrski reaktorji, kotli, stroji in mehanske naprave, njihovi deli

Vir: Statistični urad RS; ITC, avgust 2012.

TUJE NEPOSREDNE INVESTICIJE

Celotne vhodne tuje neposredne investicije (TNI) v Turčiji so v letu 2010 znašale 135,5 mlrd EUR. Povprečna letna stopnja rasti vhodnih TNI od leta 2007 je znašala 6,1 %. Celotne izhodne TNI Turčije so v letu 2010 znašale 15,3 mlrd EUR, povprečna letna stopnja rasti izhodnih TNI od leta 2007 pa je znašala 18,4 %.

Stanje vhodnih TNI v Turčiji 2010 - 2013 (grafični prikaz)

(*) EIU ocena/napoved.

Struktura stanja vhodnih TNI v letu 2010 po državah (v mlrd EUR)

Delež	EUR	Država vlagateljica
21 %	28,8	Nizozemska
10 %	13,1	Nemčija
8 %	11,4	ZDA
8 %	10,9	Velika Britanija
7 %	9,5	Luksemburg
6 %	7,7	Francija

Struktura stanja vhodnih TNI v letu 2010 po panogah (v mlrd EUR)

Delež	EUR	Panoga
25 %	34,3	Finančne storitve
17 %	22,8	Promet, skladiščenje in komunikacije
12 %	15,8	Trgovina na debelo in drobno
7 %	9,2	Elektrika, plin in voda
7 %	9,0	Hrana, pijače in tobaki izdelki
5 %	7,0	Motorna vozila in druga prevozna sredstva

Vir: Factiva; ITC, avgust 2012.

Najpomembnejši tuji investitorji

Podjetje	Država	Panoga
<u>Teliasonera</u>	Švedska	Komunikacije
<u>UniCredit</u> (UniCredito Italiano)	Italija	Finančne storitve
<u>FederalExpress</u> (FedEx)	ZDA	Transport
<u>Fair Friend</u>	Tajvan	Industrijski stroji, oprema in orodja
<u>HiltonHotels</u> (Hilton Worldwide)	ZDA	Hoteli in turizem
<u>OMV</u>	Avstrija	Premog, nafta, plin
<u>Ford</u>	ZDA	Avtomobilska industrija
<u>MultiDevelopment</u> (Multi Vastgoed)	Nizozemska	Nepremičnine
<u>Indesit</u>	Italija	Potrošniška elektronika
<u>Acteeum Group</u>	Velika Britanija	Nepremičnine

Vir: FDI Intelligence, avgust 2012.

POSLOVNI OBIČAJI

- Osnovno pravilo turških poslovnežev je, da delovnega časa ni. Dela se takrat, ko je to potrebno. Praviloma to pomeni cel dan, šest dni v tednu, nedelja pa je dan za počitek. Uradni turški delavnik je evropski, torej od ponedeljka do petka. Delovni čas je različen, začne se ob 08:00 v proizvodnji in javnem sektorju, ob 09:00 v privatnem sektorju, ter traja do 17:00 oz. 18:00. V obdobju verskih praznikov Bayram, predvsem Ramadana-post, je lahko tudi skrajšan. Trgovina na ulici poteka cel dan, na turističnih mestih in v sezoni tudi pozno v noč. Delovni čas: državni uradi (08:00 - 12:00, 13:00 - 17:00), banke (09:00 - 17:00; v času kosila med 12:30-13:30 je veliko bank zaprtih), trgovine (09:00 - 20:00), nakupovalni centri (10:00 - 22:00; vsak dan), pokriti Bazaar v Istanbulu (08:00 - 19:00).
- Glede oblačenja za poslovneže ni drugačnih pravil kot drugod po Evropi (obleka, kravata, srajca). Zaradi tamkajšnje klime je srajca lahko s kratkimi rokavi. Za ženske v večjih mestnih središčih, kot so Istanbul, Ankara, Izmir in razne turistične kraje ni omejitev glede oblačenja, kljub temu se morajo ženske, ki potujejo izven teh območij, predvsem na jugo-vzhodni regiji, obleči bolj zastrto (srajce z dolgimi rokavi, dolga krila in
- Zaradi tradicionalne turške gostoljubnosti vas bo vodstveno osebje sprejelo tudi brez predhodnega dogovora, čeprav je bolje obisk napovedati, vsaj kakšno uro prej. Turki komunicirajo raje neposredno, tako da je priporočljivo klicati in ne pisati. Turška pisma so običajno naslovljena z imenom glavne ulice, nato z imenom manjše ulice in nato s številko zgradbe.
- Vsakemu obiskovalcu takoj ponudijo kavo ali čaj, kar je neolikano zavrtni. Kavo ponudijo brez sladkorja 'sade' ali 'orta' z malo sladkorja. Medosebni odnosi pomenijo zelo veliko, tako da obiskovalci ne smejo takoj preiti na posel, brez uvodnega klepeta o vremenu, športu ipd. Turki so po naravi zelo prijazni, odprti in gostoljubni.
- Turki odgovorijo pritrdilno s prikimavanjem z glavo in zavrnejo tako, da dvignejo glavo in jo potisnejo vznak. Majanje z glavo z leve v desno ne pomeni ne, ampak ne razumem. Dvig desne roke na srce pomeni hvala, včasih ga spremlja še rahel nagib glave.
- Še vedno obstaja kontrast med tradicionalno patriarhalno vzhodno družbo in zahodno družbo, kjer so ženske enakopravne. V primeru, da potuje v Turčijo ženska sama, je v izogib možnemu moškemu nadlegovanju bolje, še posebej v manj urbanih delih države, da se drži pravil oblačenja in vedenja za turške ženske (npr. na avtobusu naj ne seda na zadnje sedeže, v taksiju ne zraven voznika itd.), ter se vzdrži pitja alkohola.

- V Turčiji boste naredili zelo dober vtis, če boste znali vsaj nekaj osnovnih turških izrazov ter osnovna dejstva o turški zgodovini ter o Turčiji kot državi. S tem boste pustili vtis, da ne iščete samo enkratnega posla, ampak želite dolgoročno sodelovanje. Nekaj osnovnih pogovornih fraz ter koristnih poslovnih izrazov, ki so prevedeni v angleščino oz. francoščino se lahko naučite na <http://lexicool.com/>. Več vrst turških slovarjev se nahaja na <http://www.sigov.si/slovar.html>. Manjši slovensko - turški slovar se nahaja tudi na spletnih straneh turškega veleposlaništva.

KORISTNI NASLOVI

<p>Veleposlaništvo Republike Slovenije Kırlangiç Sokak No. 36 06700 G.O.P. Ankara Turčija T: (+) 90-312-405 42 21, 405 42 22 F: (+) 90-312-426 02 16 E: van(at)gov.si W: http://ankara.veleposlanistvo.si/ Pristojno za: Azerbajdžan, Libanon, Turčija, Sirija Nj. eksc. dr. Milan Jazbec, veleposlanik</p> <p>Generalni konzulat Republike Slovenije Yapi Merkezi, Haci Resit Pasa Sokak No. 7 34676 Camlica Istanbul Turčija T: (+) 90 216 321 90 00 F: (+) 90 216 321 90 13 E: basar@ym.com.tr Gospod Mustafa Basar Arioglu, častni generalni konzul</p> <p>Levent Levazım Mah. Ambarlıdere Cad., Çayır Sok. No. 29 B Saklıkent Evleri, Sardunya Blok D:2 34340 Beşiktaş Istanbul Turčija T: (+) 90 212 336 93 23 F: (+) 90 212 347 28 51 E: bostjan.skalar@gov.si gospod Boštjan Skalar, konzul za ekonomske zadeve <i>Ostali konzulati - kontakti na:</i> www.mzz.gov.si/si/predstavnistva_po_svetu/evropa/turcija/</p>	<p>Veleposlaništvo Republike Turčije Livarska 4 SI-1000 Ljubljana Slovenija T: (+) 386 1 236 41 50 F: (+) 386 1 436 52 40 E: embassy.ljubljana@mfa.gov.tr W: www.ljubljana.be.mfa.gov.tr Gospa Serra Kaleli, veleposlanica</p>
--	--

- DEIK - Turški svet za ekonomske odnose s tujino: www.deik.org.tr
- Istanbulska gospodarska zbornica: www.iso.org.tr
- Turške vladne institucije: www.gksoft.com/govt/en/tr.html
- Investicije v Turčiji: <http://www.invest.gov.tr>
- Market Access Database - informacije o carinskih dajatvah, izvoznih dokumentih, omejitvah, itd.: <http://madb.europa.eu/mkaccdb2/indexPubli.htm>

IZVOZNO OKNO

Javna agencija
Republike Slovenije
za podjetništvo
in tuje investicije

www.izvoznookno.si

Brezplačne storitve JAPTI za obstoječe in potencialne izvoznike:

- informacije o poslovanju in poslovnih priložnostih na tujih trgih,
- svetovanje,
- izobraževanje za mednarodno poslovanje,
- sofinanciranje izdelave tržnih raziskav,
- organizacija gospodarskih delegacij,
- organizacija in sofinanciranje sejmskih nastopov v tujini,
- slovenski poslovni klubi v tujini.

Ne zamudite informacij o tujih trgih in storitvah JAPTI s področja internacionalizacije - prijavite se na prejemanje novic na svoj elektronski naslov - www.izvoznookno.si/E-info/.

Dodatne informacije: izvoznookno@japti.si.